

Uredništvo i uprava
ZAGREB, Masarykova 28a,
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Juljske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRRA

Nije isključeno da će u skoroj sutrašnjici u Evropi početi da se budi i diže jedna prava demokratska snaga koja će ući u borbu s nasilničkim fašizmom, a kojoj moramo i mi da damo našu pomoć.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULJSKE KRAJINE

„NA OBRANU ČASTI“

Takav naslov nosi obrana g. Ante Tresić-Pavičića. Na drugom mjestu donosimo rezoluciju cjelokupne emigracije povodom tog članka u kojem g. Tresić-Pavičić tobože brani svoju čast, a ovdje ćemo se pozabaviti samo sa par konstatacijama, budući da g. Tresić-Pavičić kaže da smo mi otvorili prvi pucnjavu na nj. Iako gospodin kaže da napada u »Istri« nije smatrao potrebnim da čita, mi, eto, kao »polunaobraženi ljudi« kojima je vrlo teško polemizirati o dubokim pitanjima filozofije i historije. (Vidi »Obzor« od 4. o. mj.), mi se usuđujemo da ponovno podvučemo neka osnovna načela koja vrijede za »slavljene učenjake« (Urbanac-Urbani tako nazivlje g. Tresić-Pavičića) isto tako kao i za »polunaobražene«, pa i one koji nemaju ama baš nikakove naobrazbe.

Eto na primjer ovo: cijeloj svjetskoj javnosti je poznat nedavni slučaj engleskog ministra Tomasa koji je politički i moralno pokopan samo zato što se sumnja da je nehotice izdao tajnu engleskog budžeta od čega su imali materijalne koristi neki špekulanti, znanici ministra Tomasa. A cijela naša javnost sjeća se lanjske polemike Tresić-Pavičić-Smodlaka. U toku te polemike je dr. Smodlaka zapitao dra Tresić-Pavičića odakle mu milijuni. G. dr. Tresić-Pavičić je na to u »Jadranskom dnevniku« odgovorio da je on te milijune stekao na pošten način, jer da je on u svojstvu jugoslovenskog opunomoćenog ministra u Vašingtonu bio u mogućnosti da zna za kretanje kursa jugoslovenskih državnih papira, pa je tako poštenom igrom na burzi zaradio na pošten način te novce.

Da, ali mi nismo Ingleži — — —

Mi bi mogli spomenuti još par drastičnih primjera i iz mladosti gospodina Tresić-Pavičića, za koje zna cijeli Zagreb, a mogli bi iznijeti i par tragi-komičnih scena iz onih kaotičnih izratnih dana 1918 u kojima gospodin Tresić-Pavičić nije igrao baš dostojanstvenu ulogu. Ali to puštamo po strani, jer bi nam se moglo predbaciti da dajemo svemu tomu neku ličnu notu.

Mi, koji nismo tako visoko obrazovani kao gospodin Tresić-Pavičić, mi koji nismo ni diplomate, ni političari, ni književnici, ni naučenjaci, pa čak ni dalmatinski milijunaši, mi imamo jasnije i točnije poglede na današnju Italiju od g. Tresić-Pavičića. Mi, u zajednici sa ogromnom većinom svjetskog javnog mnijenja, smatramo da Mussolini ni fašizam nisu Italija. Italija Dantea, Mazzinija, Foscola i ostalih velikana talijanskih, nije Italija liktorskoga snopa, Specijalnog tribunala, konfinacijskih logora i zagušljivih gasova. Ona prava Italija nije danas u Italiji Prava Italija je u emigraciji ili u tamnicama ili na konfinacijskim otocima. Najbolji sinovi Italije, kao Ferrero, Nitti, Salvemini, Sturzo, Turatti itd. dijele sudbinu Mazzinija i Garibaldija, koji su u izgnanstvu proveli velik dio svoje života, a drugi, kao na pr. Matteotti, umoreni su od fašističke reakcije bez suda i sudjenja. To kažu oni Talijani, koji se bore za pravu Italiju. (Vidi u današnjem broju »Glasovi talijanske antifašističke štampe« na 3 strani), a njima ne može g. Tresić-Pavičić reći da mrze Italiju i talijanski narod.

Ni mi ne mrzimo Italiju i Talijane. Mi znamo da je talijanski narod skoro isto toliko jadan koliko i naš narod pod fašizmom. Toga radi mi stojimo rame uz rame sa talijanskim emigrantima u borbi protiv fašizma a za pravdu i slobodu. A i g. Tresić-Pavičić bi morao da vidi u svijetu ta dva oštro diferencirana tabora: tabor demokracije, slobode i pravde, i tabor fašizma, ropstva i iskoristavanja. Mi stojimo u onom prvom taboru, jer mislimo da jedino ljudi iz prvog tabora mogu ispravno riješiti problem našega naroda pod Italijom. Talijanski fašizam stoji na čelu onog drugog tabora, pa bi g. Tresić-Pavičić, naučenjak i pisac klasičnih drama, morao da to vidi. I morao bi da vidi svoj nezgodan položaj kada pod svojim potpisom kaže (u članku »Na obranu časti«) kako je uvjeren da treba da on rasprši »krivo mnijenje koje je novinstvo kod nas raširilo o talijanskoj vojsci, o tal. politici, naročito u abesinskom pitanju i u pitanju sankcija Lige Naroda«, a sve »u interesu Južnih Slavena, i u interesu samih Talijana«. Od kuda dolazi g. dr. Ante Tresić-Pavičić na to da si postavlja taj zadatak. Ako misli da je njegov stav ispravan, zašto nije u Jugoslaviji našao još nekoliko svojih kolega književnika, ili svojih kolega naučenjaka, ili svojih kolega penzioniranih diplomata ili svojih kolega političara,

IZJAVA ČITAVE EMIGRACIJE NA ČLANAK G. DRA ANTE TRESIĆ-PAVIČIĆA

Cjelokupna emigracija pretstavljena po delegatima svih emigrantskih udruženja na sjednici od dne 5. o. mj. u Zagrebu, povodom članka »Na obranu časti« od g. dra Tresić-Pavičića, koji je izašao u nekim dnevnicima, izjavljuje:

Ne kanimo se upuštati u samo razmatranje predavanja dra Tresić-Pavičića održanog nedavno u Trstu, da li je ono bilo oportuno ili nije, i da li u današnjim prilikama takav korak može poslužiti pravilno shvaćenim interesima Jugoslavije, a osobito našega naroda pod Italijom, jer je o tome naša javnost jasno izrekla svoj sud (vidi »Obzor« od 1. VII., splitsko »Novo doba« od 27. VI., sušačke »Primorske novine« od 29. VI., »Novosti« od 26. VI. itd.), već hoćemo da se osvrnemo samo na neke izvode g. dra Tresić-Pavičića u njegovom članku »Na obranu časti«.

Pritom ističemo, da nam nije namjera pretresati napadaj dra Tresić-Pavičića na dra I. M. Čoka, predsjednika Saveza emigranata i na g. Rikarda Katalinića-Jeretova, predsjednika splitske »Istre«, jer će očito oni sami na to reagirati, već jedino želimo da se osvrnemo na one pasuse, koji direktno tangiraju ugled istarske emigracije kao cjeline i opravdanost njezine brige za svoju braću pod Italijom, svoj rodni kraj i za svoj položaj u Jugoslaviji.

Na jednom mjestu svoga članka dr. Tresić-Pavičić kaže naime i slijedeće: »Mi svi znamo, da su naši odmetnici oni, koji najviše halabuče i traže rasparčavanje naše države i otrgnuću naročito Dalmacije; a iseljenici iz Istre u našim krajevima vode glavnu riječ u ovoj halabuci«.

Držimo da se ova tvrdnja o odmetnicima odnosi na malen broj dalmatinskih Talijana u Italiji, koji već godina-

ma »halabuče« za otrgnućem Dalmacije. Ako je tako, onda najodlučnije otklanjamo od sebe tvrdnju, da se istarska emigracija, njezin položaj ovdje i cijeli emigrantski pokret poistovjetuje s radom dalmatinskih Talijana u Italiji.

Gospodin dr. Tresić-Pavičić očito nije shvatio značaj ove svoje tvrdnje, jer držimo, da inače ne bi mogao izreći misao po kojoj bi Talijani imali toliko prava na Dalmaciju koliko mi na Istru. Mislimo da o tome svaki naš čovjek u Jugoslaviji imade ispravnije poglede od uglednog dra Tresić-Pavičića.

Halabuka pak dalmatinskih odmetnika u Italiji, koji mogu govoriti samo u ime nekih pet hiljada Talijana u Dalmaciji, ne može se ni u kojem slučaju usporediti s pokretom istarske emigracije u Jugoslaviji, iza koje stoje svi Hrvati i Slovenci u Istri, Trstu i Gorici, koji čine 75 postotaka cjelokupnog tamnošnjeg stanovništva. Spomenuli smo samo ovaj jedan razlog, koji dovoljno jasno govori o deplasiranosti uporedbe g. dra Tresić-Pavičića.

Pri koncu ipak ne možemo, a da ne konstatiramo, kako je po našem mišljenju predavanje g. dra Tresić-Pavičića u Trstu naškodilo moralnom otporu naših sunarodnjaka pod Italijom i da im je razbio jednu iluziju čovjek, koji je po svojem indirektnom priznanju u spomenutom članku bio u Pulji (ne »Polji«) godine 1918 dočekan klicanjem i slavljen od tamnošnjih Hrvata.

Isto tako žalimo, što se dr. Tresić-Pavičić nije u svojem predavanju, kao niti u svom članku »Na obranu časti« niti jednom riječju jasno osvrnuo na tegetan položaj više od preko pola milijuna Hrvata i Slovenaca pod Italijom, kojima se očito ne može koristiti ovakvim zapostavljanjem i prešućivanjem.

PRIJATELJI EKSCELENCE TRESIĆ-PAVIČIĆA

Da brani svoju čast, se g. Tresić-Pavičić v »Obzoru« od 4. t. m. sklicuje na pisma svojih prijateljev Umberta Urbanija in Rina Alessija.

Iz njegovega odgovora smo med drugim povzeli, da išče naš bivši poslanik g. Tresić-Pavičić informacije za odnose med našo državu in Italijo pri uredniku tržaškega »Piccola« in da na podlagi teh podatkov, ki so za njega kristalna resnica, gradi svoje zunanje politično stališče. Alessija je g. Tresić-Pavičić tudi interpeliral glede resničnosti očitkov, ki jih je iznesla »Istra« nasproti temu gospodu že ob drugi priliki, ko je poročala o Tresić-Pavičičevem navdušenju za Alessija. Alessijeva izjava mu je seveda sakrosanktna, pisanje »Istre« pa naravno laž in natolcevanje. Predvsem bi svetovali g. Tresić-Pavičiću, da nekoliko bolj natančno prečita oni članek v naši »Istri«. Na to pa bi mu, ker očito našega jezika ne razume več dobro, citirali Alessijev besede »nel dolce idioma«. Leta 1932 je izdal glavni urednik tržaškega fašističnega glasila »Popolo di Trieste«, Michele Risolo, knjigo »Il fascismo nella Venezia Giulia dalle origini alla marcia su Roma«. (Edizioni C. E. L. V. I.). Zunanjo naslovno stran krasa slika gorečega Narodnega doma v Trstu v barvah. K tej knjigi je spisal uvodnik prijatelj Tresić-Pavičića, Rino Alessi. Na strani XV njegovega uvoda čitamo te besede:

«Le fiamme del »Balkan« purificarono finalmente Trieste: purificarono l'animo di tutti. Francesco Giunta metteva Trieste davanti al proprio passato luminoso e la aiutava a ritrovarsi: Trieste, col vigore della sua tradizione patriottica, balzava alla testa del Fascismo senza che la permesero alla riscossa sentimenti e necessità che non fossero luminosamente spirituali. Affermiamo dunque, senza tema di peccare orgoglio, che con Francesco Giunta il Fascismo triestino fu una schietta insurrezione politica, tutto sentimento, tutta idealità, mistica ed eroica ad un tempo; preludio folgorante, qui più che altrove, della rivoluzione che doveva portare

alla conquista dello Stato. Senza questa insurrezione il problema adriatico sarebbe precipitato nella soluzione nitiana: nè avremmo avuto il confine sulle Alpi Giulie, nè Fiume sarebbe stata italiana».

Upamo, da bo sedaj tudi g. Tresić-Pavičić spoznal pravo naziranje Rina Alessija in verodostojnost njegovih izjav.

Pa še nekaj besed o drugem prijatelju ekscelece Tresić-Pavičića. Umberto Urbanija je roditelj za Urbana, a podpisoval se je prvotno Urbanaz, nato Urbanaz = Urbani, dokler ni zaprosil za uradno izpremembo priimka, čemu je bilo ugodeno z dekretom od 28. junija 1928.

Urbanac-Urbani je ravno toliko »profesor«, kakor je Tresić-Pavičić »ekscelencija«. Res je, da je lektor za srbsko-hrvatski jezik, toda diplomiral ni prav nikjer... O njegovim kvalifikacijam kot človeka bi g. Tresić-Pavičić morda kaj več lahko pričali italijanski dobrovoljci, ki so bivali za časa vojne v Firencih in okolici. Glede njegove sposobnosti kot žurnalista, pa mu lahko da potrebna pojasnila Rino Alessi. Saj je Urbanac še vedno le peto kolo pri »Piccolu«, kamor sme plasirati samo poročila o razbojniških činih v Jugoslaviji. Članki o naši in o češki literaturi — že po obliki, še bolj pa po vsebini dišijo po plačilu, in sicer navadno celo po plačilu od dveh strani. O delovanju tega velikega prijatelja Jugoslovanov na Postojnščini in drugod, se lahko g. Tresić-Pavičić informira iz povojnih letnikov »Edinosti«. Sicer pa mu morda že lahko zadostuje, da je njegov prijatelj Urbanac član komisije tržaške pokrajine, ki je vse slovanske priimke v vsej pokrajini brez izjeme obsodila na prisilno izpremembo. Tozadevni dekret je objavljen tudi na strani 49 knjige »Per l'italianità del cognomi nella provincia di Trieste«, ki jo je izdal predsednik omenjene komisije Aldo Pizzagalli in h kateri je spisal uvodnik ekscelencija Augusto Turati.

O raznih drugih člankih in o delovanju Urbanca-Urbanija pa se g. Tresić-Pavičić

lahko prepriča, ako prelista razne letnike naše »Istre«. Morda bi tedaj tudi dognal, da čita »Istro« njegov prijatelj Urbanac veliko bolj pazljivo kakor on. Za danes konec. Vsak se pač najrajši kreta v družbi, ki mu najbolj prija. P. P.

NEKOLIKO RIJEČI

NA OBJAŠNENJE G. DRA ANTE TRESIĆ PAVIČIĆA.

Poštovani i dragi gosp. uredniče.

Budite tako ljubezni, lijepo Vas molim, ustupite mi malo prostora u Vašem uglednom listu za ove moje dvije riječi:

U objašnjenju u »Novom Dobu« (velim »Novo doba«, jer su u Jadranskom dnevniku« ispuštene mnoge stavke) o svom predavanju u Trstu dotakao se g. dr. A. Tresić-Pavičić i moje osobe, jer sam ga na skupštini »Istre« osudio kao i svi drugi, koji žale da trščanski »Il Piccolo« može da prenosi cijele stavke iz Tresićeva predavanja u korist, slavu i obranu talijanskog imperijalizma, a na zator malih naroda. U mojem kratkom odgovoru g. dru Tresiću neću skinuti rukavica kao g. dr. A. T.-P. i neću biti »fine« i »ugladjene« kao g. dr. A. T.-P. Iako nisam diplomata, slavan pjesnik i velik filozof, već ću mu jednostavno reći, da nisam nikada očekivao da me g. Urbani, ili bilo koji Talijan, hvali za moj rad, jer ja kao Istranin, Hrvat, Jugosloven i Slaven ne mogu udesiti svoj rad tako da dobijem talijanske aplauze.

Kod dra Čoka, dr. Tresić je još jače zaboravio na galateju. Dr. Tresić ne zna za dra Čoka, koji je bio advokat u Trstu i uvijek čestiti trščanski Slovenac. Mi Istrani (Hrvati i Slovenci) znademo dobro dra I. M. Čoka koji je bio u Trstu uz dra Ribarža, dra Gregorina, dra Slavika i dra Vilfana itd., uvijek pobornikom za slovenstvo i slavenstvo i koji je ostao u Trstu uz svoje Slovence od g. 1930 i da ga onemogućuje kod kuće bio je doveden i pred Specijalni tribunal i osuđen, pa je morao napustiti rodjeni grad da spasi svoj goli život, i zato je danas predsjednikom našeg emigrantskog saveza.

Naravski gosp. dr. A. T.-P. ne vodi računa ni o justifikacijama naših omladinaca (Gortan, Bidovec, Marušić itd.) ni o zatočenjima naših ljudi, ni o uništenju svih naših osnovnih i srednjih škola i štampe, ni o izgonu našeg jezika iz suda i crkve, ni o promjenama porodičnih imena i mjesta itd. — Gosp. dr. A. T.-P. samo znađe da iseljenici iz Istre vode glavnu riječ u »halabuci«. Valjda je za dra Tresića »halabuka« kad Istrani ustaju, u slobodnoj domovini, na obranu svojega jezika, imena, naroda i časti.

Uostalom ovdje danas nije govora da li sam ja malen ili velik pjesnik, da li sam slavan kao gosp. dr. A. T.-P., da li sam tri put dobar (upliv Venecije kod g. dra Tresića), da li mi je jatagan zadržao, da li me je g. dr. A. T.-P. »dugo, vrlo dugo štovao i ako ne mnogo cijenio«, već bi gosp. dr. A. T.-P. morao čisto i bistro izjaviti da one stavke iz njegova predavanja koje »Piccolo« citira nisu njegove, jer ako jesu, onda nema riječi za osudu dra Tresića, ako nisu, prvi ću ja moliti javno gosp. dra A. T.-P. za oprostjenje. Po izvatcima Tresićeva predavanja u »Piccolu« našli su obični ljudi, ne diplomate i veliki filozofi, mogli zaključiti samo ovo: »gosp. dr. A. T.-P. je napisao i potpisao punomoć da Talijani podave sve male narode, pa su mu i zato topla zahvalila i rekli: Grazie Eccellenza. Arrivederci a Spalato«.

Na kraju još samo dvije riječi. Duga epistola Tresićeva nije me razuvjerila o slabom (najblaže rečeno) ispadu gospodina diplomata u Trstu. Ona je duga i široka, odveć filozofska i nejasna, dok su primjetbe listova na njegovo predavanje razumljive, uvjerljive i jasne. I time sam svršio.

U Splitu, na Čiril-Methodovo 1936.

Rikard Katalinić Jeretov

pa da oni zajednički dignu svoj glas »u interesu Južnih Slavena, i u interesu samih Talijana«, a za prijateljstvo s fašizmom i za glorifikaciju njegove ideologije i njegovih metoda. Zašto ih nije našao?

Zato što je g. dr. Ante Tresić-Pavičić sve to govorio i pisao jedino u svojstvu milijunaša. I jedino takovim tumačenjem može da se shvati istup g. Tresić-Pavičića.

G. Tresić Pavičić neće ovo čitati, jer kaže da ne smatra potrebnim čitati

»Istru«. Ali ako slučajno bude ovo čitao savjetujemo mu neka tačno izvješćuje svoje prijatelje gg. Rina Alessija i Urbana-Urbanija, jer mi nismo bili napisali ono što g. Tresić-Pavičić kaže u svome članku. Uz to mu savjetujemo neka pročita i gornji članak »Prijatelji ekscelence Tresić-Pavičića«, da vidi ko su ti njegovi prijatelji.

Još ovo: 13. o. mj. navršava se šesnaest godina od zapaljenja Narodnog doma u Trstu, u onom Trstu gdje je g. Urbanac-Urbani čitao predavanje g.

dr. Tresić-Pavičića. Sama konstatacija te žalosne obljetnice može da služi kao najrječitiji odgovor g. Tresić-Pavičiću.

I s time je za nas podvig »rimskog pjesnika« (»poeta romano«, vidi predgovor U. Urbani u »Finis Republicae« — Treves 1920) za sada likvidiran. (t. p.)

* Napomena: Uvodni članak u 26 broju »Istre« od 26 juna pod naslovom »Ante Tresić-Pavičić i talijanski imperijalizam« pogrešno je potpisan šifrom T. P. namjesto P. P.

GLASOVI TALIJANSKE ANTIFAŠISTIČKE ŠTAMPE

ODGOVOR NA ZVIZDUKE FAŠISTIČKIH NOVINARA

Hvala, fašistički novinari, Hvala Monelli, Signoretti, Caprin Moreale, Engely, Caiani, Marchini, Fascetti, Cassuto i ostali Magarcel, hvala što ste pružili svijetu dokaz o neljznoj vulgarnosti i podlosti fašizma.

Nije vam bilo dosta da prisustvujete agoniji jadnog malog naroda i izdajstvu Društvu naroda. Morali ste da nadodate trijumfu fakta još i napad riječima, uvredu pobjedjenom koji je posljednji put uputio impotentan protest sinedrijumu Tartufa.

Vaš gest nekoristan i gadan je, odnozniji od oružanog napada i u svemu je taj vaš gest dostojan vašeg gospodara.

Giulio Caprin — već deset godina vrši službu puzajućeg sluga nudeći lijevo i desno svoje pero. Sada ga je zahvatila propagandistička mašina režima i sa žvizdukom u ustima oduzela mu je čast pred svijetom i pred familijom.

Prezirimo, Talijani, ovog čovjeka i njemu slične, a naročito prezirimo ovaj režim koji nadodaje prepotenciji još i nečasnost. I nastavimo, ne gledajući na broj, našu borbu sve dok ne povratimo zemlju Dantea, Foscola i Mazzinla njezino pravo, čovječansko lice.

Giustizia e Libertà.

U OBRANU TALIJANSKE FAMILIJE

Fašizam je doveo talijanski narod u takve životne prilike, da svakovrsne bolesti mogu da haraju po slabo hranjenim organizmima i da postaju lagan plijev bakcila i svakovrsnih infekcija. — Statistika potvrđuje te miserabilne životne uslove talijanskog naroda.

Eto podataka iz Službenog biltena zdravstvene statistike: — Godine 1934 bilo je zaraznih oboljenja (bez tuberkuloze) 127.279, a godine 1935 popeo se taj broj na 142.457.

Kruha, kruha talijanskom izgladnjelom narodu! Kruha narodu koji ne može više podnašati glad i bijedu. Unità.

PAKLENI KRUG SLABOSTI I UCJENA

Pokušaj organizovanja pacifističnih snaga protiv novih Hitlerovih prepada propada prije nego je i započeo, jer se tvrdoglavo hoće uvući u koalicijsku pacifističkih snaga i talijanski fašizam, i to baš u momentu kada bi taj fašizam morao biti osuđen na ostracizam.

»Krug mira« pretvara se u pakleni krug slabosti i ucjena. Opraštaju Mussoliniju njegov trijumf, jer se nadaju na taj način zaustaviti Hitlera, a ne dosjećaju se da je trijumf i oproštaj Mussoliniju najveći poticaj za Hitlera. Evropa hri u propast uz zvukove flauta.

Giustizia e Libertà.

MUSSOLINIJEVA POLITIKA NA BALKANU.

Mussolinijeva politika na Balkanu i u Srednjoj Evropi je suprotna interesima Italije i talijanskoga naroda.

Ta politika se vodi protiv osjećaja i volje našeg naroda koji hoće mir, jer narod je već iscrpljen, upropašten, iskruvavljen od posljednje »pobjede« u Abesiniji, jer ta »pobjeda« je narodu donijela jedino žalost za poginulima i naprtila mu je troškove koje će morati platiti.

Ta politika je protivu ekonomske obnove Italije za koju je nužno da se uspostave trgovačke veze uništene ratom. Ali politika provokacija i prijetnja koju provodi Mussolini pogoršava situaciju.

Ta je politika suprotna osnovnim interesima Italije i njezinoj budućnosti, jer takova politika pomaže hitlerizmu da se približi našim granicama i da se spusti k Trstu i da tako zaprijeti jedinstvu i nezavisnosti naše domovine.

Il Grido del Popolo.

UTJECAJ RADNIČKIH POBJEDA U FRANCUSKOJ I BELGIJI NA TALIJANSKI NAROD

Vijesti koje dolaze iz raznih talijanskih radničkih i seljačkih centara složne su u jednome: bljeda radnih masa prešla je sve granice. S druge strane, veliki radnički pokreti u Francuskoj i Belgiji stvorili su u talijanskim masama veliko gibanje sasvim tim da fašistička štampa nastoji na sve moguće načine izobličiti uzroke i posljedice tih radničkih pokreta.

Il Nuovo Avanti.

KO IMA KORIST OD ABESINSKOG RATA

»Società« Finanziaria Flammiferi e Affini« je ove godine imala preko 13 milijuna čista dobitka i podijelila je, usprkos bozskih dekreta o ograničenju dividendi koji se ne primjenjuju na velika poduzeća, skandaloznu dividendu od 11.66 posto.

A 5.000 radnika koji rade u tvornicama toga poduzeća moralo je da dade svoje zlato da se plate troškovi rata, koji obogaćuje akcionere velikih poduzeća.

Dosta sa žrtvama radnika, Novac da se plati rat moraju da dadu industrijska poduzeća koja podjeljuju ovako skandalozne dividende. Il Grido del Popolo.

NAPETO RAZMERJE MED MILICO IN ARMADO

Zanimivi podatki italijanskega armadnega častnika

»Giustizia e Libertà« z dne 19. junija t. l. je prinesla zanimiv članek o nasprotjih, ki vladajo med milico in vojaštvom. Kljub vsem naporom Mussolinija se ta nikakor niso zmanjšala.

ČIGAVA ZASLUGA JE ZMAGA V AFRIKI

Intervjuirani častnik, katerega imena je jasno ne prinaša, pravi da je ta zmaga plod logistike. Italijanski vojak je prenesel vse težave, ker je bil že z doma vajen trdega dela. Med tem, ko so Angleži uporabljali domačinske čete, so Italijani uporabljali v tej kolonialni vojni večinoma belce (!) Abesinci so res zelo bojeviti, toda nevdružljivi in zato niso mogli storiti ničesar proti organizirani ital. vojski, posebno pa proti alpincem. Terenske težkoče so bile velikanske, a ne odločilnega pomena. To delo so opravili kamjoni, tanki in letala, toda kjer ne bi mogli ti bi pa prišli megi in bi kljub temu zmagali.

Iz tega pomembnega intervjuja je razvidno, da spor oz. sovraštvo med vojaštvom in milico še vedno traja in bo gotovo tudi trajalo. Mussolini si ni kljub vsej svojji vsemogočnosti osvojil simpatij vojaštva. Vojaštvo je proti njemu, ker ima vsaj dozdnevno svojega vodjo v kralju. Zdi se, da se tudi vojaštvo ne ogreva več za kralja, ker je on kriv prihoda fašizma. Kot vidimo, je tudi med častniki precejšnje zanimanje za republiko. — (Agis).

FAŠISTIČNA VZGOJA PODPIRA DELO VOJAŠTVA

Vojaki prihajajo k regimentom s precejšnje vojaško izobrazbo (premilitari) in zato je treba manj časa za normalni vojaški pouk. V vojski vlada sportni duh in gojijo

zelo veliko telovadbe. Vsak vojak ima telovadne hlačke. Moderna organizacija ital. vojske ima začetek v arditizmu in fašizem je prevzel njegovo eksperimento. Toda milica ni pravi njegov dedič in ne tvori nikakih naskokovalnih čet, čeprav nosi tako ime. Milica je v vojaškem pomenu podrtija. To so samo čete javne varnosti, policije, politične čete črvivih, ponošenih, starih in izrabljenih ljudi, ki nočejo izpostaviti svoje kože v nevarnost. Nekoliko boljše so karabinerji. Milica zna samo jesti in bežati v veliki naglici. V tej vojni je bila hitro potisnjena v stran in Badoglio jo je pustil zadaj, da je klala zamorke, katere je preje v ducejevem imenu pošeno zdelala.

MILICA NA DELU

Milica je sejala teror v ozadju, klala z bodali starce, žene in otroke. Baha se s svojimi udarci z bodalom v spodnji del trebuha. V tistih redkih bojih, kjer je pristostovala milica, je ta ubijala ujetnike na najstrašnejši in nemogoč način. Nekemu njegovemu tovarišu, ki je karal oddelek milice, ko je bil na tem da izvrši strašna grozodejstva in ko jih je vprašal v čem da se razlikujejo od Abesincev, so mu odgovorili z zločinsko ponižnostjo: »Mine reževo trebuhu mrhovini«. Pri Abbi Addiju je oddelek milice posilil Abesinko in jo potem vrge v prepad. Take stvari so se dogajale, kjerkoli je bila milica. Črne srajce so maloprideži in ne mislijo na drugo kakor na rop in na posilstvo. Milica je samo nekako za parado. Pri Amba Aradam je zasadila na vrh zastavo, bitko pa so dobili alpinci. Bila je samo enkrat v akciji pri sedlu Uarieu, kjer se je slabo izkazala in celo popustila. Morale so ji pomagati eritrejske čete. Čeprav je bila boljše plačana

je ostala zadaj v popolnem moralnem in fizičnem razsulu, pa tudi zaradi nasprotja ki je vladalo pri redni vojski.

KAKŠNO MIŠLJENJE IMAJO V VOJSKI O MUSSOLINIJU

Vojaštvo ni preveč navdušeno za Mussolinija. Ta hoče veljati za velikega stratega in zmagovalca. Če bi bilo zaradi nje ga bi vojaki ostali v Makali, ali pa bi šli v morje. Veliki vodja je Badoglio, Mussolini je samo neumni diplomat. To je gola resnica. Med tem ko so si osvojile druge države (Nemčija Ren, Japonska Madžurij) pomembna ozemlja brez velikega razburjanja, si je Mussolini nakopal sankcije. Sedaj je Mussolini postal Napoleon, in njegov pomagač je Baistrocchi, »perzijski« general. Ker se je Mussolini bahal z vodstvom vojne, so v vojaških vrstah zelo nezadovoljni zaradi tega. Pa tudi zadeva o podelitvi kolajne njegovim sinovom brez posebnih motivacij se ne zdi lepa. Badoglio je pravi general. Izkazal se je v Libiji, ko so odgovorili vsi drugi. Tudi v Abesiniji je operiral z lahkim avtonomni četami (alpinci) in jih navajal na abesinske četaške metode. Bitka se je odločila v Tembienu in pri Amba-Aradamu. Graziani je osel, katerega hoče sedaj Mussolini povišati, da bi znižal pomen Badoglia. Mussolini se ne bo mogel večno držati na prestolu. Njegova slava se maje. Njegova demagogija je že dovolj poznana. Milico bodo morali odstraniti, ker je protivvojaška organizacija. Vojska ne ljubi Mussolinija.

Omenjeni častnik se nekako izreče za to da bi prevzel vodstvo sedanji kralj, na koncu pa se nekam zmešano opredeli za republiko.

ITALIJA SE PRIPRAVLJA NA NOVO VOJNO

ITALIJANSKI VOJAŠKI MANEVRI OB JUGOSLOVANSKI MEJI

Gorica, julija 1936 (Agis). — Letošnje vojaške vaje, ki so bile predčasno napovedane in v velikem obsegu, so vzbudile med prebivalstvom zlasti po deželi in v bližini meje, veliko razburjenje. Kljub napovedi, po kateri bi moralo vojaštvo priti na manevre že v prvi polovici junija, tega ni bilo vse do konca junija, in ponekod zgleđa, da ne pride še niti v prvi polovici julija. Vendar je v zadnjem času prišlo nekaj poročil, iz katerih je sklepati, da z vsem pompom napovedani obsežni manevri se bodo je vršili, toda z veliko zakasnitvijo in v veliko manjšem obsegu. Iz Bovca poročajo namreč, da je v noči od 27. na 28. junija pasiralo Bovec ca 6000 vojakov, ki so odšli v obmejne predele ob Mojstrovko in na Vršič. Istočasno so prepelevali v pokritih ovtomobilih v isto smer, kot so vojaki odšli, razen vojaški material. De-

lavci, ki so bili dosedaj zaposleni pri pogozdovanju Mojstrovke, so morali takoj z delom prekiniti in oditi domov, da ne bi bili priča velikih obmejnih manevrov ali celo česa drugega. Ravno tako poročajo iz Trbiža, kamor je prišlo precej vojaštva, a ga še pričakujejo. Pri Belopeških jezerih imajo vaje v oštrm streljanju redno vsak dan. Dalje je prišlo nekaj vojakov že v obmejne predele nad Idrjo. Dne 24. junija je prišlo v Godovič 1 bataljon pešadije, vojski taborijsko na pašniku, blizu naselja Log 1 km za Godovičem in ob cesti Godovič-Idrija. Tudi s Cerkljanskega poročajo, da so tjakaj že prispeli vojaki, in sicer v Zakrižju in v Cerkno samo, da jih pa še pričakujejo, ker jih je bilo veliko več napovedanih, kot jih je do sedaj prišlo. Zaradi teh prezgodnjih manevrov, bodo imeli naši kmetje ogromno škodo.

ITALIJA UTRJUJE SEVERNO MEJO

Trst, julija 1936. — (Agis). — Kot je razvidno iz raznih uradnih informacij, so Italijani pričeli utrjevati svojo severno mejo. Letos, kljub temu da so napovedali nadaljevanje utrjevalnih del ob Italijansko-jugoslovanski meji pri Trbižu, so s temi popolnoma prekinili. Kot pravi poročilo, odvažajo z skladišč pri utrdbah ves materija kot cement, železo itd. in ga prevažajo na avstrijsko mejo, kjer so pričeli z utrjevalnimi napravami pri Vratih, blizu Trbiža. Z velikimi utrjevalnimi napravami pa so pričeli letos tudi na Brennerju. Tu grade močan obrambni pas v svrhu zavarovanja proti morebitnem nemškemu vpadu. V delu imajo tudi tu brezštevila strateških cest, raznih skladišč, vojašnic, podzemnih rofov, kavern in na neki visoki planoti celo letališče. Vse te naprave se izvršujejo z neverjetno naglico in v velikem obsegu.

EKSPLOZIJA PRI METANJU ROČNIH BOMB

Cerkno, junija 1936. — Agis. — V Novakih pri Cerknem so imeli 27. maja vaje z metanjem ročnih bomb. Nekemu finančnemu stražniku je bomba v roki eksplodirala in ga ranila kot tudi pri sobnega kapitana finance iz Idrje, tenenteja finance iz Cerknega in karabinjerskega brigadirja iz Novakov.

Obupne razmere v Julijski Krajini

Trst, 2. julija 1936 (Agis). — Draginja, ki je stopnjevala vse od početka italijanskih vojnih operacij v Afriki ter se je zlasti občutno dvignila s napovedjo sankcij, ni do danes prav nič ponehala. Bodisi kolonijalije bodisi manufaktura — vse je v cenah toliko poskočilo, da ni moči primerjati s prejšnjimi. Cenam nasproti pa je padla kvaliteta blaga. Manufakturno blago italijanskega izvora je še prej zelo sloves nesolidne in netrežne tkanine, danes je pa kvaliteta toliko padla, da se da primerjati samo še manufakturi iz svetovne vojne. Isto velja za kolonijalije, od katerih nekatere kot kavo in olje ponekod nekaj časa sploh dobiti ni bilo, zlasti pa je opaziti padec kvalitete petroleju, špirtu, olju, milu itd. Občutno pa je tudi pomanjkanje vsega blaga, zlasti živilskih potrebščin. Zaradi tega vlada prepričanje, da bi sankcije, ako bi se še nekaj časa vzdržale, popolnoma zlomile roke fašizmu. Pri nas, še bolj pa v notranjosti Italije vlada obupna beda in pomanjkanje vsega. Med tem, ko so nekatere cene poskočile za 100 in več odstotkov, so davke in razne takse zvišali z januarjem tega leta za 100 do 120 odstotkov. Kako naj delavec, ki je slabo plačan ali celo brezposeln in kmet, ki je ves zadolžen, najdeta izhod iz obupnih razmer, ki leto za letom padajo in postajajo neznosne.

UTRJEVANJE MEJE

Nove strateške ceste ob meji

Trst, julija 1936. — (Agis). Od vseh strani prihajajo tudi letos poročila o novih delih v obmejnih utrdbah ter o nadaljevanju z že lani in prej začetimi obmejnimi napravami. Posebno pa je opaziti veliko delavnost v dograditvi cestnega omrežja ob meji in zgleđa, da so letos italijanske vojaške oblasti obrnile posebno pozornost na novogradnjo in popravo starih cest in potov, ki so važne iz strateškega stališča. Lani, še bolj pa letos pa je opaziti, da popravljajo in razširjajo stare ceste in poti ter trasirajo nove oddelke cest — več ali manj strateško zelo važne —, ki vežejo ostalo cestno omrežje z mejo in se tu stikajo z jugoslovanskimi cestami in potmi. Tako so letos na vse zgodaj spomladi pričeli z delom novo trasirane ceste, ki pelja iz Ravber komande pri Postojni do meje pri Planini, dalje nov kos ceste iz Godoviča nad Idrjo do malega obmejnega naselja Medvedje brdo, potem od prelaza Vrhuljica — bivša meja med Kranjsko in Primorsko pa do vrha Skoflje, ki je tik

ob meji na Cerkljanskem, iz Veharš (pri Godoviču) — Mravljščice — Sp. Zavratac do meje. Vse te ceste so projektirane tako, da bodo služile predvsem avtomobilskemu prometu in so sedaj v delu. V od meje oddaljenih predelih izvršuje ta dela vojaštvo, tik za mejo pa civilno delavstvo. Prav v zadnjem času pa so izvršile italijanske vojaške oblasti še brezštevila tras za ceste tik ob meji, ki bodo deloma vodile tudi na mejo, med drugimi cesto na 1630 m visok Porezen, ki se dviga nad Cerknem in je tik ob meji.

NOVA VOJAŠNICA TIK ZA MEJO

Idrija, julija 1936. (Agis). Pred kratkim je naš list poročal o novi vojašnici za obmejno milicijo, ki jo grade v bližini Godoviča. Danes pa moramo zabeležiti spet novogradnjo kasarne za miličnike, ki jo grade kakih 500 m od državne meje, severno od ceste Godovič — meja (pri Hotedršci). To bo potem že tretja kasarna za milicijo v približno 6 km dolgem obmejnem odseku.

Novo žrtve v Afriki

Trst, junija 1936. Agis. — Kakor poročajo časopisi je dosedaj padlo, umrlo itd. v Afriki 2.313 Italijanov, 1.593 domačinov in 453 delavcev. Med temi so našeta tudi imena naših fantov, v kolikor jih moremo vsled pokvarjenega pravopisa in pokvarjenih imen razločiti Kervatin Peter iz Vižnjana v Istri je padel na fronti in ne kakor je bilo prvotno poročano, da se je izgubil. Padli so dalje: Pavletič Ernest iz Rocola, Vidmar Karel iz Idrje, Fabretto (Kovačić?) Ivan s Sv. Petra na Krasu, Tronka Ivan z Reke, Batič Andrej s Postojne in Kogej Ludvig s Sp. Idrje. Starši padlih dobe kako denarno podporo, predvsem pa mnogo sožal s strani Mussolinija in potkralja Badoglia.

KOBARID DOBI LJUDSKI VRT

Kobarid, julija 1936. — (Agis). — V najkrajšem času bo končano novo vojaško pokopališče v Kobaridu, ki ga pripravljajo pri sv. Antonu na griču. Že lansko leto so izkopavali okostja padlih vojakov ter jih prenašali v malih krstah iz starega na novo pokopališče. Prenos okostij so morali izvršiti Kobaridčani in okoličani, a vse brezplačno. Domače pokopališče, ki je bilo tik ob vojaškem, pa so oddaljili skoraj 1 km od prejšnjega. Na mestu, kjer sta bili prej obe pokopališči, civilno in vojaško, pa bodo uredili javni vrt, katerega pač neobhodno potrebujejo pri seljenci! za nje je pa vedno vsega v izobilju in tudi denarja.

Posaljite dužnu pretplatu!

